

la nàsscete é lu battéseme

- la nàsscete
- le credénze 'nghiòcche la nàsscete
- ninna nanne é tiritére
- pruèrbje
- le vammàne che i-ante prestà servìje a faite
- lu battéseme
- remmìre l'ò letràtte
- lijellà 'taliàne

LA NÀSSCETE

TESTEMUNIÀNZE:

- **GUARNIERI GIUSEPPINA** nescì a Faite 'nghjé lu milenusséntesése, de anne uttántavitte;
- **CAROSIELLI GIUSEPPA L.** nescì a Faite 'nghjé lu milenusséntevintasscìje, de anne settántavitte;
- **CAROSIELLI CELESTINA** nescì a Faite 'nghjé lu milenusséntevintiùnne, de anne uttántantràje;
- **GIRARDI ROSA** nescì a Faite 'nghjé lu milenusséntevintaccàtte, de anne uttànte;
- **BENEDETTO LEONARDA** nescì a Faite 'nghjé lu milenusséntetréntatràje, de anne settantiùnne.

La nàsscete a-étte lu mumènte andó 'n'enfàgne s'alluntàne da lu cuórpe de sa mare. La nàsscete i vinte pa celebrà a la stéssa maniere 'nghjé tutte lò paìje. La mare, 'nghjé ciàche suciettà, i-a respettà un periede andó i-a sta da sule, che i currepùgne a cache summàne, pe se purefeccà. Sétte a-éve avóje lu mutive pettócche le fénne a Faite i pregnevànte pa pare a lu battésème de lu fiàue che spisse se fescìve cache giuóre dappóje la nàsscete. Dò la nàsscete lu crestiàgne i-a la capacettà giurideche é sétte i-a étre pruuà da la denúnzje a l'anàgreffe premmìje de dise giuóre. Avóje lòs 'nfàgne nescì mòre, che i tenùnte pa capacettà giurideche, i-anta étre registrà 'nghjé un lìvere fé appòste. Pe la fénne, auardà un fiàue a-étte tuttuàje un cunte 'na muóre béje é, 'nghjé a lu stésse ténne, che i pòrde pàue.

La fénne s'avvesàve de auardà 'n'enfàgne decchìrre i-avìve chjù le réule. Da sèlle mumènte se pruccupàve de abbijà a preparà lò dra pe l'enfàgne che i venevànte féje quàse tutte a manne.

I preparàve ammagàre tràje fésce, dise pijà féje de ròbba cenéte, tràje rettàngule de ròbba róse, tràje quadrà un pùue mé peccerille é 'mbuttì, tràje quadrà ancóre mé peccerille, (avóje ise 'mbuttì), sétte dise cemesétte, vitte dise magliettèlle, dije tràje cùffje, nùue dise bavaglìne é 'na fésce pe la 'mbrìglje.

De ciàche tipe de dra se fescévànte mé de piézze pe avàjere la pussebbelettà de cangìje l'enfàgne é de lò putàjere lavà é ascìre. 'Nzènne a lò dra de l'enfàgne la mare i preparàve avóje selló sinne che ó sevànte le tuuàglje, lò pijà, le sapunétte, lu spìrete é l'òvátte. Tutte sti curréde lu mettìve 'nghjé un terattàue de lu cumò, accusì se pregnìve facelménne decchìrre i-accettàve.

La fénne, durànte lu periede che i-auardàve, i fatijàve seìje deffuóre ché 'ncase.

A selló ténne i fescìve pa vìsete ce lu miédeche, né anàlese né ecugrafi é tante ate ciuóse che se fante jòre.

Lu mòde de mengìje sinne i cangiàve pa, ma ó cuntenuàve a-étre lu stésse de decchìrre i-auardàve pa.

Decchìrre ó arrevàve lu mumènte d'accettà é i-abbijevànte le delàue se i stave deffuóre i cercàve de turnà sùbbete a ciallàue pe nun fa nétre l'enfàgne 'nghjé lu terrìgne. Arrevà a Faite, su marì i-allàve a chiammà la vammàne, sa mare, sa dóne, cache seràue ó cache vecenàte. Le fénne i preparevànte lu fuà é i mettevànte a bítte 'na tièlle piàjene d'éje che i servìve pe lavà l'enfàgne é la mare.

La vammàne i fescìve métte la fénne 'nghiócche l'uórle du lìje dò le quàjesce appujà 'nghiócche dije sègge. Dessò ó venìve màje 'na marmítte che i servìve a nun fa spurcà la case ménne che i-accettàve.

Appéne nescì, la vammàne i tagliàve é i-astacciàve lu curdùnne de la 'mbrìglje; se lavàve l'enfàgne 'nghjé lu bacìje andó, 'nzènne dò l'éje, i-avìve màje ó lu biànche de l'ijà ó de lò sòlde. La facce, 'nvéce, i venìve lavà dò un pùue de vinne é éje; u derrije i vestìve l'enfàgne. L'éje andó a-éve sta lavà l'enfàgne i venìve gettà a 'na banne andó

mancùnne se la putive prénne.

'Nghiòcche la 'mbrìglje se mettìve 'na fésce de ròbbe 'nzìje a decchìrre i secciàve pa é i cesìve. Se mettìve a l'enfànne la cemesétte dò le mange a gire, la magliettèlle dò le mange lunge. Dappóje se mettìve un piézzte de ròbba rettangulàre 'na muórre róse, un quadrà de ròbba 'mbuttì, 'n'ate quadrà un pùue mé peccerille avóje ije 'mbuttì é u derrìje lu pijà biànche.

Stó vestìte se mettevànte a l'enfànne vunne 'nghiòcche a l'ate 'nzìje a arrevà a sèlle mé deffuóre che dappóje se piavàve 'nghiòcche le quàjesce. 'Nghiòcche póue se accaraugliàve dò la fésce che, a la fine, se astacciàve dò un lazze: 'nghiòcche se mettìve 'na sacchettèlle pe crevìje la fésce. 'Nghiòcche la sacchettèlle ó venìve màje la màglje de lane; 'ntéte se mettìve la cùffje de cuttóne é dessò sèlle de lane é, u derrìje, la bavaglìne che i-allàve 'nghiòcche lò dra.

Pe nun fa prénne a "maluócchje" l'enfànne, se mettìve, dò 'na spìngule, 'nfacce la magliétte de dessò, 'na betìne che gli-éve sta preparà dò la 'maggenétte de S. Antónje, 'na 'maggenétte de la Madònne de lu Càrmene, (che i pregnevànte decchìrre i-allavànte u Santuàrje), un pezzarièlle de la mantellìne de la Madònne Adduluràte, tràjes àcene de bjà, tràjes àcene de sa é tràje petròccce pràje 'nghjé a l'éje du uallùnne. Sétte a-étte la betìne che se reccòrde zjà Giuseppìne. Sùbbete dappóje la vammàne i lavàve avóje la mare. La secóne se gettàve pa màje andò a-éve a-éve pettócche i putìve étre mengjà da lò cinne, da le uórpe, da lò cajùnne, persù i venìve màje 'nghjé 'na tuuàglje é purtà a lu uallùnne da 'na fénne de famìglje. Icchì i venìve màje dessò 'na piéra róse accusì che lòs anemà la putessìante pa prénne. Ménne ó scurrìve l'éje é la secóne i schiarìve, se descìve che a la mare ó crescìve lu léje. U uallùnne se purtevànte a lavà lò lenzìje, le tuuàglje é lòs ate dra che se sevànte 'mbrusscenà decchìrre a-éve nescì l'enfànne. Dappóje che la fénne i-avìve accettà, selló che l'avevànte assestì i pulezevànte tutte la ciàmbrè é, ménne jìglje i repusàve, i mengevànte cache ciuóse cumme sausìcchje, casecavàlle é ate ciuóse, avóje lu vinne. Sétte pe festeggìje la nàsscete de l'enfànne. La vammàne i turnàve avóje lò giuóre apprèje pe lavà l'enfànne é la mare; pe nun fa prénne 'nfezziùnne, i-ausàve l'éja beglì. Denghjé la case lò fameliàre i jempevànte dì buttìglje d'éje, le mettevànte 'nghjé un ciarùnne pién d'éje, le fescevànte bitre é póue le lescevànte addefreddà accusì che la vammàne le truuàve tiépede. Decchìrre ó nescìve l'enfànne, sun pajè i denàve la nutìzje a lò fameliàre, a la cummàre, a lòs ammìche é a lò vecenàte é lò 'metàve a lu vedàjere. Dappóje l'enfànne i venìve purtà a lu munecìpje pe lu fa reggestrà; illé i venìve sfescjà devànte a lò 'mpieà de l'anàgrafe, che, 'nghjé lu carànte, ó sevànte Dòn Mechéle Gallúcce é Dòn Raffaèle Spinèlle, pe fa vedàjere s'a-éve quattrà ó fegliétte, accusì da nun scrìre avóje lò quattrà dò lu nunne de fénne a lu scòpe de nun lò fa allà a la uèrre. Spisse, a lò premmìje fiàue ó venìve denà lu nunne de lu pàje ó de la mare du cartìje de sun pàje, ma a-gn-àve avóje chi i mettìve 'n'ate nunne. Gjà da lu giuóre apprèje de la nàsscete de l'enfànne, lò crestiànte che i sevànte sta avvessà, i-allavànte a lu vedàjere é i purtevànte lu zùcchere, che gli-éve a piézzte, lòs ije ó ate ciuóse che i tenevànte 'ncase. La famìglje i uffrìve a stó crestiànte lu lequóre féje 'ncase. Sti lequóre se preparàve dò lu spìrete, lu zùcchere, l'éja ciàte é dò l'èssènze che i denàve la culàue é lu sapóre.

I fescevànte la stréghe che gli-éve de culàue giàlle, la verdóline che gli-éve de culàue vérdè ecc...

La mare i denàve a tettà l'enfànne avóje pe mé de 'n'anne. Se 'na fénne i-avìve pùue de léje, i-allàve da 'n'ate che i-avìve 'na muórre, che i putìve fa da mare de léje avóje pe sun fiàue. La fénne che i denàve lu léje i venìve pajà ciàche màje dò lò sòlde ó dò su che se tenìve 'ncase. Se se truuàve pa 'na mare de léje, se denàve a l'enfànne lu léje de ciúcce, de ciévre, de vacce ó de pécure pe lu putàjere nutrìje. Dappóje cache màje i-abbìjevànte a denà da mengìje a l'enfànne lu panquàje accunzà dò lu uàjele ó la pastìne. Ó venìve denà a l'enfànne avóje su che i mengevànte lò genettàue però sule parziùnne peccerèlle accusì da lu abbetuà a tutte lò sapóre de lu mengìje. A selló ténne

a-gn-ave pa lu succhiòtte cumme avì, le mare lu preparevante dò un piézzze de ròbba biànche de cuttóne, denghjé i mettevante un pùue de zùcchere é lu astaccevante dò un fije de cuttóne accussì da fa 'na palline. La bagnevante 'nghjé a l'éje é la mettevante 'mbucce a l'enfànze che, surchiànne, i sentive lu sapóre dàue é se calmàve.

Decchirre lòs 'nfanne i piarevante 'na muórre, ó le fénne i-avevante da fatijà, pe lò fa durmìje lò fescévante lu decòtte. I mettevante a quàje la malve, lu campemille, cache àcene de biaìndele, 'na còcce de pappàgne é dappóje culà lu fescévante bàje a l'enfànze.

Decchirre a-ève lu ténne de fa le fattìje deffuóre, i purtevante l'enfànze dò ise dò 'na cùnnele pecceréle che i venìve purtà ó dò lu mule ó 'ntéte. Ménne che la mare i fatiàve 'nghjé lò terrinne, l'enfànze i stave u frische é s'ava sta accòrte pettócche se putevante accustà le sarpénne, lò ranachiéle é ate anemà.

Spisse i fescìve da cùnnele la barde de lu mule pe nun purtà sèlle de case deffuóre, ó se ausàve cumme cùnnele la péje de pécure che i venìve astaccjà a lò catte pìje é appennì a l'àrbele. La cùnnele gli-ève féje dò tàule 'nchiuà a fuórme de 'na cassce é dessò de jeglje ó venevante màje dò piézzze de tàule un pùue stundà a la puénne pe la fa zecheteìje. A-gn-àve avóje chi i tenìve pa la cùnnele é i fescìve durmìje l'enfànze 'nghjé lu lije róue dò lò genettàue. A selló ténne ó murevante 'na muórre des 'nfanne mé de tutte 'nghjé la premmavére; 'na muórre i pensevante che su ó capettàve pe lu léje che gli-ève tri cjà, pettócche la mare s'accaluràve 'na muórre pe la fattìje che i fescìve dessò lu seruàje. Spisse, però lòs 'nfanne i murevante pe lu murbille, la reggióle, la sciòlte, la 'nfluénze é ate maladdì. Decchirre l'enfànze i-avìve cache màje, lu preparevante 'na spècje de carròzze féje dò 'na tàule de bóue andó i venevante 'nfeccjà tante tacculèlle de lunghe. 'Nghiòcche a-gn-àve 'n'ate piézzze de bóue a fuórma rettùnne andó se 'ncastrevante ste tacculèlle; denghjé se putìve métte l'enfànze.

Sta spècje de carròzze i servìve pa a l'enfànze pettócche se 'mparàve a cemmenà, ma i denàve a lò genettàue la pussebbelettà de lu lescìje illé decchirre gli-ève ancóre 'nfescjà 'nvéce de lu tenìje 'mbrasse.

'N'ata ciuóse che i servìve a l'enfànze a-ève la seggiulèlle dò lò bracciúole a cartìje é un caùte u miéce. Dessò u caùte ó venìve màje un pessciattàue, l'enfànze s'assettàve 'nghiòcche la seggiulèlle é i fescìve lò servìje sinne.

Appremmìje de lòs anne sencànte ó sunte sagli le premiére carròzze féje de ramère, dò lu settatàue, catte rócele é 'na manìglja róse pe le tenìje dò le manne. Sta carròzze se puótte vedàjere 'nghiòcche lu letràtte che se tróue 'nghjé le derriére pàggene. A-gn-evante avóje fénne che i putevante pa avàjere fiàue é pe su i fescévante de lò rite: se lavevante 'nghjé a le funtàne, se mettevante la cemmise de néje de 'na fénne che i-avìve avì lò fiàue, i cerchevante de sta deccànte a le fénne che i-avevante lò fiàue, i prejevante lò Sante é mé de tutte S.Anne, che a-ève la mare de la Vérgene Marija ajutànte de le fénne che i-auardevante. 'N'ate rite a-ève sèlle de se métte un cunte che premmìje, però, i venìve màje u cóue, de scunnùnne, a 'n'enfànze che i-ava étre battijà. Chi i-avìve pa lò fiàue i-allàve avóje ce lu miédeche, ma a selló ténne a-gn-evante pa tante cure cumme a jòre né se putevante fa uperazziùnne. A-gn-evante avóje fénne che i sagliévante deffuóre da lò mari, i-allevante dò lòs ate muénne é 'nghjé cache case i sunte nescì de lò fiàue. Stóue i venevante crescì 'nzénne a lòs ate s'enfànze, óppùre tijà ó lescjà a la "róte". Spisse ó succedìve che le fénne i-allevante dò lòs ate muénne pettócche lu mari gli-ève allà a la uèrre é ise, da sule, i-avevante 'na squàdre de fiàue da denà da mengìje. Seccùmme a-gn-ave la puertà i cerchevante de uadagnìje cache sòlde avóje dò lu "cuntrabbànze" é persù i-accuntentevante lòs muénne che i-avànta pa averìje bucce. Ó sunte sta avóje de lò case de gravedànze a vénte andó a lu mumènte d'accettà, da la trippe ó saglive sule éje. A-gn-vante avóje case de figlje mare é lòs 'nfanne appéne nescì, i venevante purtà a la "róte", de scunnùnne, da crestiànne fedà. A stós 'nfanne dappóje ó venevante màje nunne curiàue.

LE CREDÉENZE 'NGHIÒCICHE LA NÀSSCETE

Decchirre la fénne s'avvesàve de auardà, se pruccupàve de nun fa cèrte ciuóse che i putessiànte fa dammàge a l'enfàgne.

- I passàve pa pe dessó ó 'nghiòciche le jàccule pettócche se descìve che l'enfàgne i putìve nétre dò lu curdúnne de la 'mbrìglje attuórne u cóue.
- I jentràve pa 'nghjé u campesànte pettócche se pensàve che l'enfàgne i nescisse dò la ranachèlle.
'Na fénne de Faite m' accuntàtte che sun fiàue gli-éve nescì dò sta maladdì. A selló ténne lu purtatte ci lu miédeche Cérulle che, dò tutte le cure, i resaglìtte pa a lu salvà.
- La fénne se putìve pa assettà 'nghiòciche lu mezzète pettócche, 'nghiòciche, gli-éve a fuórme de cruàje é se pensàve che l'enfàgne i nescisse dò la cruàje 'ntéte.
- Se putìve pa assettà 'nghiòciche le sègge cautà pettócche l'enfàgne i sare nescì dò la téta ciacjà.
- I-ava pa remerìje un dra russe pettócche ó segnefeccàve 'mureggi é pe su i perdìve l'enfàgne.
- Decchirre la fénne gli-éve arrevà a sètte, vitte màje de gravedànze, da la fuórme de la trippe, lò crestiàgne mé viàje de lu paìje i savevànnte dirre se l'enfàgne ó sare sta quattrà ó fegliétte. Se la trippe gli-éve mé pezzùte i descevannte che ó sare nescì un quattrà se, 'nvéce, gli-éve rettúnne addúnche ó sare nescì seìje 'na fegliétte.
- 'N'ata manière de savàjere se a-éve quattrà ó figlje a-éve sèlle de métte 'nghiòciche le sègge dessó un chesscìgne, 'na chjà (màchje ó fummèlle) sénze fa accappìje rénne a la fénne che i-auardàve l'enfàgne. Se la fénne s'allàve a assettà 'nghiòciche a la sègge andó gli-éve sta màje la chjà "màchje", ó segnefeccàve che ó sare nescì un quattrà; se, u cuntràrje, se assettàve 'nghiòciche a sèlle andó gli-éve sta màje la chjà "fummèlle", ó sare nescì 'na fegliétte.
- Se l'enfàgne i-ava nétre decchirre la linne i fescìve lu quàrte de mancànze, ó venìve a dirre che ó sare nescì un quattrà; se, 'nvéce, i-ava nétre decchirre la linne i fescìve lu quàrte de crescénze, ó venìve a dirre che ó sare nescì 'na figlje.
- Se la fénne che i auardàve i fisse ciàje dò lò genuàje 'ntère, ó venìve a dirre che ó sare nescì un quattrà; se, 'nvéce, i fisse ciàje dò lu chìje, ó venìve a dirre che ó sare nescì 'na figlje.
- La fénne che i-auardàve i-ave assaggìje tutte su che i veìve se nu l'enfàgne ó sare nescì dò de le màchje 'nghiòciche u cuórpe che i rassemeglievànnte a le ciuóse che i-avìve viàue é i-avìve pa assaggjà. Pe fa luuà le vòglje 'nghiòciche u cuórpe de l'enfàgne, la mare, appéne i nescìve i-ava addumannà se gli-éve sane é se i-avìve cache màchje 'nghiòciche la péje. Ménne i-auardàve, la fénne i-ava pa mengìje l'anguille pettócche se descìve che l'enfàgne i sare mòre anneà.
- Se i veìve 'na sarpénne, la fénne i-ava scunne le manne pe nun se tucçìje se nu lu fiàue i sare nescì dò lò 'nzegnà che i-arssemeglievànnte a le sarpénne.
- Decchirre l'enfàgne gli-éve peccerille s'ava sta attiénnte avóje a nun fa "prénne la linne" a lò dra stennì pe avettà che 'na maladdì lu fescìsse allendà. Decchirre lò dra i-arrumagnevànnte deffuóre 'nghjé la nuttà, s'avànnte chitre sule dappóje che i-avevànnte pràje 'n'ata vàje lu seruàje.
- Se l'enfàgne i-avìve lò buccòlotte ó segnefeccàve che lu fiàue de dappóje ó sare sta ó quattrà ó figlje cumme a sèlle de premmìje.
- Se la fénne i fescìve mengìje la vàjene a lu ciucce addúnche lu pàrte gli-éve facelettà.
- Ménne i-accettàve 'nghiòciche u lìje ó venevànnte màje lò cauzúnne, la criòzze, ciuóse che ó servevànnte pe fa scandà é alluntanà le fòrze pabbúnne.

- Decchirre la fénne i tenìve pa 'na muórre de léje i pregnìve le panèlle, le sasàve 'nghjé lu léje é le mettìve 'ngghiòcche lò tetté accussì che ó aumentàve lu léje.
- Se l'enfànne i nescìve dò la secóne appezzeccà u cóue se descìve che gli-éve nescì dò la cemmìse é pessù gli-éve furtunà.
- L'enfànne che i nescìve lu vintassìnche decèmbre se descìve che gli-éve pumpenàre; la figlje 'nvéce a-éve 'na janàre.
- Le janàre i sevànte gelóse de lòs 'nfanne é spisse lò fescevànte mà: i fescevànte satre lu sguóbbe, i fescevànte 'nturcenà lò pìje é ate ciuóse.

'Nghiòcche a ste credénze zjà Giuseppìne m'atte accuntà dò cunte: "un giuóre 'n'enfànne, che i stave de case a le Palà é i appartenìve a lò Sansòsse, gli-étte turnà a ciallàue é i tenìve chjù le spalle dràje. Avóje se lò genettàue lu descevànte de se métte dràje, ìje i resaglìve pa. Addùnche lò genettàue, 'nsuspetti, l'addummannerùnte andó gli-éve sta é chi i-ave 'ncuntrà. L'enfànne i-accuntàtte de étre sta 'nghjé lu bóue illé deccànte é de avàjere viàue tràje fénne che i recheglievànte lu bóue. Vunne de stéje l'avìve pecchjà de l'ajutà a ciargìje 'ngghiòcche le spalle lu féje che i-ave preparà, ma l'enfànne, un pùve pettócche lu féje gli-éve pesànne, un pùve pettócche i-ulìve giuccà, 'na vàje lu auzàve é 'na vàje lu abbesciàve. Lò genettàue i-allerùnte 'ngghiòcche u pòste che i-ave di l'enfànne é i truerùnte la sindre de lu fuà accussì i-accapperùnte che sellé fénne ó sevànte janàre é se sevànte vendeccà de lu cunte che l'enfànne l'avìve pa ajutà é persù l'avànte féje satre lu sguóbbe". 'N'ate case andó 'na janàre i-avìve féje lu mà a 'n'enfànne gli-étte succedì a un muénne che se chiammàve D'Ajùte Menecùcce. Zjà Giuseppìne i-atte di: "sti muénne i-avìve 'na figlja pecceréllé é s'avvesàtte che tutte é 'nzènne i mettìve lò pìje puénne dò puénne tanne che i putìve pa cemmenà. Accappì che a fa su a-éve sta sa seràue (retenì janàre) la manassiàtte de mòre se i-avìsse pa reparà a lu dammàge féje.

Un giuóre ménne che i sappevànte lò biaìndeले a Funtàna Ciuà, sa seràue se scunnìtte dò la figlje derrìje 'na ròcchja róse de runge, i 'mbezzàtte lu fuà é i cercàtte de la arìje. Menecùcce i-avìve pa di rénne a sa meglìje é i ulìve pa che lu savìsse persù le descìtte che sa seràue s'éve alluntanà pettócche i-ava fa un servìje. Decchirre sa seràue i turnàtte i descìtte a sun frare che i-ave féje tutte sèlle che i-avìve putì, ma dò la lisse é la fummiére gli-éve pa resaglì a vedàjere bunne le 'mbréje che ó sevànte venì. Sa meglìje, pèrò, s'éve rennì cunte che la figlje i mettìve lò pìje de 'n'ata maniére é i descìve che i stave arànne. La figlje decchirre i-addeventàtte mé róse i-accucchiàve chjù le puénne, ma i-avìve un pròbbèle a lu carcàgne é i zuppechiàve.

NINNA NANNE É TIRITÉRE

Le ninna nanne ó le tiritére ó sunte de le pòesìje ó cantiléne che se putùnte dirre ó se putùnte ciantà, secónde de le meludì.

La ninna nanne é la tiritére i-ante óriggene 'na muórre luntàne, i sunte nescì pe fa addurmìje l'enfànnè ó pe lu fa giuccà. Ise i sunte de óriggene pupulàre pe su a-gn-ante de la stéssa ninna nanne ó tiritére, 'na muórre de tipe, a secónde de le réggióne andó i sunte.

Desciànnè ó ciantànnè 'na ninna nanne ó 'na tiritére la mare i descìve cunte delecà pe ajutà l'enfànnè a durmìje cunténne, manefestànnè accusì avóje lò sentemménne sinne de binne pe ìje.

- Ninna nanne, ninna nanne, i dòrme l'enfànnè de la mare, de la mare é de la mammanónne, de lu pàje decchirre i tòrne.
- San Mechéle i-avìve un allúcce biànche, russe, vérde é giòlle é pe lu fa ciantà bunne lu denàve léje é mìje.
- Sóne, sóne che (*nome*) gli-étte peccerille é i-a durmìje. Avìre la pòrete che ó vinte Marija, la mare de Debbenàje, i vinte a vesettà.
- Marija i lavàve é Giusèppe i stennìve, sun fiàue i piaràve, statte citte fiàue minne che jòre ge te prénne, lu panne ge lu tinne pa, lòs àngele de lu siére te lu purtùnte.
- San Giusèppe, lu mastre d'assce, i fescìve buffétte é cassce, lò fescìve sénze abbe tutte nuàje é castàgne addavére.
- Pate nóte peccerille, peccerille, biànche é un pùue russe, Debbenàje l'atte di, descìanne pate nóte é uraziùnne, ménne che te dòrme la Madónne te pòrde luntàne.
- 'Nghiòcche a 'na tòppa peccerèlle, a-gn-ave de case 'na vecchiarèlle, ó venìtte a fa lu tarrammùte é la casa i scarrupàtte, la vecchiarèlle s'i 'nfescìtte pe la tòppe, i truuàtte 'na castàgne, la castàgne gli-éve pa quàje é i mengiàve la reccòtte, la reccòtte gli-éve sénze sa é i mengiàve la 'nsalàte sénze uàjele, allénne a chiammà maste 'Mbruóglje, maste 'Mbruóglje gli-étte allà a la mèsse dò catte prencepésse é dò catte cavallúcce, jòre s'i vinte mustàzze de ciúcce.
- Ge allà a la funtanèlle é me lavà le manuzzèlle g'é perdì l'anéje d'uóre é ge recurri da munsegnóre, munsegnóre i stave pa, i stevante dije seràue che i fescévante la frettatèlle, ge pregnì un beccùnne é ge l'é màje 'nghiòcche u bancùnne, lu bancùnne scure scure é illé a-gn-ave lu làue, lu làue viàje viàje i savìve pa fa lu lìje. La àtte dò la cemmìse se schiattàve de la rise, lu rà 'nghiòcche u tàje i fescìve lu nitte, brasciòle brasciòle biàte a chi fa la segnóre.
- Suonn, suonn, suonn, suonn séllo lu figlj d' la mamm quant'è béllò. Suonn, suonn, suonn suonn viéno dimm a qual luogh t' trattiéno. Vién', vién', vién' p' favoro p' ffa durmì a stu uaglión' d'oro, prest fall durmì nunè nu drammo, p'ffa fa li s'rvizj a la mammo. Viéne' a cavall a nu cavall bianco e nu v'nì appiét ca t' stango. Suonn, suonn, suonn, suonn séllo lu lup se p'gliat na p'curéllò. O p'curélla mia com facisto quant nbocca lu lup t' vdisto. O p'curélla mia com scappaso ch' ta ncappat lu lup e ta rimasto. O quant fa na mamm p' nu figlio, arriv na puttanéll e s' lu piglio. O quant fa na mamm p' na figlia, arriv nu rubb'sciat e s' la piglio. An'mattinn aiett ffe ggiuor pabbunn! Ior g' t' ffej na m'nat d' schiaffunn nfacc u hij e s' ccunghj la storj. Capuozz fa lu suonn d' la nocio, duman'matin' ch' ppozz v'nì la crocio. Ch' puozz fa nu suonn lung'h assajo ch' taddurmiss e t' sv'glias majò. O morta, mort quant t' lu piglio lu liév sul a chi tén nu figlio.

PRUUÈRBJE

- A-étte un scegnariéle.
- Appremmìje se putevante fùtte lòn 'nfanne, jòre nu i nesciunte gjà dò le curnécchje 'ntéte.
- Chi i néje i-a murìje.
- Chi i tinte le figlje, i tinte figlje é quattrà.
- Da le fénne sénze fiàue va né pe fuà né pe cunsìglje.
- Lò cajùnne é lòn 'nfanne cumme te lò cràje accussì te lò tróue.
- Lòs 'nfanne i-anta sta dò lòs ates 'nfanne.
- Ténne de vernàte é chìje dés 'nfanne te può màje sta seìje.
- Chi se chice dò lòs 'nfanne lu mattinne se tróue dò lu chìje caccà.
- Lòs 'nfanne ó sùnte la lìnne che i sblénne.
- Dò la schise de sun fiàue la mare se minge l'ijà.

LE VAMMÀNE CHE I-ANTE PRESTÀ SERVÌJE A FAÌTE

Ne putùnne quanàjere lu nunne de le vammàne che i-ante prestà servìje a Faite 'nzi da la secònde metà de lu mileéscissénte.

Ne truvùnne:

- **Elisa Galterio** che i-atte ammenestrà 'na muórre de battésème a lòs 'nfanne che i reschievànne de murìje.
- **Chiara De Penna**
- **Maria Ventura** che i fatiàtte 'nghjé la derriéra déche du mileéscissénte.

'Nghjé la premiére metà de lu mileéséttésénte i-ante prestà servìje:

- **Diana Pastore**
- **Lucrezia Cavaliere**
- **Lucrezia Campanelli**
- **Giovanna Pastore**
- **Elisabetta Benedetto**

De stéje, tràje i sevante de Faite.

Da lu miléséttéséntesencànte a lu mileévittésénte ó sunte sta ste vammàne:

- **Vittoria Melillo**
- **Teresa Panzone**
- **Colomba Bozzelli**
- **Caterina Rucci**

'Nghjé lu mileévittéséntesettàntanue lu cumùne i denàtte lò sòlde a **Filomena Fraganato** de Faite pettócche i putisse prénne lu deplòme de vammàne a l'Uneversetà de Nappe.

'Nghjé lu mileévittéséntenuantasìnche jìglje, pe un tòcche allasaccràje, i vinte fé pa àbbele a fa lu mestìje.

'Nghjé lu mileénussénteévùnne i fitte bandì lu cóncórse de vammàne ma ve ferùnne pa dumànde pe lu cumpènse mìneme, pe su lu munecipje i pensàtte de auzà da cattésénte a sinchessénte lire lu stepèndje. Dappóje i fescerùnne dumànde mé de crestiàne é ó venchìtte lu cóncórse **Agostina Passerini**

'Nghjé lu mileénussénteétràje i fitte numenà **Lucilla Berardi**. 'Nfije a lu mileénussénteévìtte gli-étte sta vammàne **Adele Vitali**.

Appréje ó venchìtte lu cóncórse **Francesca Francini**.

'Nghjé lu mileénussénteétrése gli-étte sta numenà vammàne **Vittorina Passerini**.

'Nghjé lu mileénussénteésése i pregnìtte lu pòste de vammàne **Emma Balzotti**.

'Nghjé lu mileénussénteédecennùe ó pregnìtte lu pòste **Francesca Bonomi**.

'Nghjé lu mileénussénteévinte a-étte sta pràje **Letteria Spadaro**.

'Nghjé lu mileénussénteévintatràje a-étte sta numenà vammàne **Maria Giuseppina Morgese**.

Lò nunne de le vammàne i sunte sta pràje da lu livre de Dòn Maurìlje Dé Róse *Lu bórghe natìje*.

Da le recérche féje 'nghiòcche u cumùne, ó paràje che attuórne a lòs anne trénte gli-étte sta numenà **Roma Motta** che i venìve da Impèrje è gli-étte sta 'nservìje pe mé de vint'anne 'nzìje a lu mileénussénteésencantiùnne.

'Nzènne a sta fénne i-allàve **Antonina Savino** de Faite.

'Nghjé lu stésse anne a-étte sta numenà **Luisa Minguzzi**.

Quàse a la fine de lu mileénusséntesencantatràje a-étte venì **Carmela De Muzio**.

'Nghjé lu mileénusséntesencantacàtte a-étte sta numenà **Didima Pancaldi**. 'Nghjé lu stésse anne a-étte sta chiammà **Virgilia Miliardo**.

'Nghjé lu mileénusséntesencantassinche a-étte venì **Carmela Troiano**. Da la delibbere nùmere catte de lu decevìtte de Màrese mileénusséntesettantacàtte a-étte sta appruuà la lequedazziunne de lò sòlde de la **Troiano** pe lu servìje prestà da lu mileénusséntesessantatràje a lu mileénusséntesessantavìtte.

Le vammàne i dependevànte da lu cumùne dò un stepèndje fisse, però, 'nghjé lu mumènte che ó nescìve cache 'nfanne, le fénne che i-avevànte accettà i pajevànte a sòlde. Da le testimonianze sentì, 'nghjé lu mileénusséntecarantavìtte 'na fénne i-atte pajà sèttemìla lire pe la nàscete de sun fiàue. Secónde cache ate testimonianze, a la vammàne gli-é pa sta denà manche un sòlde. La delibbere nùmmere vitte de lu mileénusséntesessantasette i nòmene vammàne **Maria Marcella Turillo**. Dò la delibbere nùmmere nùue de lu mileénusséntesettànte i vinte numenà vammàne **Chiara Circiello**. La delibbere nùmmere sessantavìtte de lu mileénusséntesettantadò i nòmene **Anna Maria Bernardini**.

La delibbere nùmmere vintassette de lu mileénusséntesettantatràje i nòmene 'n'ata vàje **Carmela Troiano** vammàne de Faìte é Castellìcce V.M.

La delibbere nùmmere tréntannùue de lu mileénusséntesettantacàtte i nòmene **Vincenzella Di Brina**.

Da lòs anne settànte le fénne i sunte allà a accettà lòs 'nfanne a Fògge própète pe lu cunte che le vammàne che i venevànte numenà i-arumagnevànte pa 'nghjé u pajè 'na muórre de ténne é spisse lu pòste gli-éve vaccàne. Se cache fénne i-ulìve accettà 'ncase i chiammàve la vammàne **Troiano** che, avóje se i stave 'npenziunne, i-allàve lò stésse a prestà servìje. Ó resùlte che lu vintascìje de Màrese de lu mileénusséntesettantascìje a-étte nescì 'ncase lu derrìje 'nfanne de nunne Matrella Antonio própète dò la **Troiano**. Sétte gli-étte mòre a Decèmbre de lu stésse anne. Se aggiuènne u derrìje cache delibbere de lu cumùne de Faìte che i riguardùnte le assunziunne de le vammàne.

LE VAMMÀNE CHE I-ANTE PRESTÀ SERVÌJE A FAÌTE

Ne putùnne quanàjere lu nunne de le vammàne che i-ante prestà servìje a Faite 'nzi da la secònde metà de lu mileéscissénte.

Ne truvùnne:

- **Elisa Galterio** che i-atte ammenestrà 'na muórre de battésème a lòs 'nfanne che i reschievànne de murìje.
- **Chiara De Penna**
- **Maria Ventura** che i fatiàtte 'nghjé la derriéra déche du mileéscissénte.

'Nghjé la premiére metà de lu mileéséttésénte i-ante prestà servìje:

- **Diana Pastore**
- **Lucrezia Cavaliere**
- **Lucrezia Campanelli**
- **Giovanna Pastore**
- **Elisabetta Benedetto**

De stéje, tràje i sevante de Faite.

Da lu miléséttéséntesencànte a lu mileévittésénte ó sunte sta ste vammàne:

- **Vittoria Melillo**
- **Teresa Panzone**
- **Colomba Bozzelli**
- **Caterina Rucci**

'Nghjé lu mileévittéséntesettàntanue lu cumùne i denàtte lò sòlde a **Filomena Fraganato** de Faite pettócche i putisse prénne lu deplòme de vammàne a l'Uneversetà de Nappe.

'Nghjé lu mileévittéséntenuantasìnche jìglje, pe un tòcche allasaccràje, i vinte fé pa àbbele a fa lu mestìje.

'Nghjé lu mileénussénteévùnne i fitte bandì lu cóncórse de vammàne ma ve ferùnne pa dumànde pe lu cumpènse mìneme, pe su lu munecipje i pensàtte de auzà da cattésénte a sinchessénte lire lu stepèndje. Dappóje i fescerùnne dumànde mé de crestiàne é ó venchìtte lu cóncórse **Agostina Passerini**

'Nghjé lu mileénussénteétràje i fitte numenà **Lucilla Berardi**. 'Nfije a lu mileénussénteévìtte gli-étte sta vammàne **Adele Vitali**.

Appréje ó venchìtte lu cóncórse **Francesca Francini**.

'Nghjé lu mileénussénteétrése gli-étte sta numenà vammàne **Vittorina Passerini**.

'Nghjé lu mileénussénteésése i pregnìtte lu pòste de vammàne **Emma Balzotti**.

'Nghjé lu mileénussénteédecennùe ó pregnìtte lu pòste **Francesca Bonomi**.

'Nghjé lu mileénussénteévinte a-étte sta pràje **Letteria Spadaro**.

'Nghjé lu mileénussénteévintatràje a-étte sta numenà vammàne **Maria Giuseppina Morgese**.

Lò nunne de le vammàne i sunte sta pràje da lu livre de Dòn Maurìlje Dé Róse *Lu bórghe natìje*.

Da le recérche féje 'nghiócche u cumùne, ó paràje che attuórne a lòs anne trénte gli-étte sta numenà **Roma Motta** che i venìve da Impèrje è gli-étte sta 'nservìje pe mé de vint'anne 'nzìje a lu mileénussénteésencantiùnne.

'Nzènne a sta fénne i-allàve **Antonina Savino** de Faite.

'Nghjé lu stésse anne a-étte sta numenà **Luisa Minguzzi**.

Quàse a la fine de lu mileénusséntesencantatràje a-étte venì **Carmela De Muzio**.

'Nghjé lu mileénusséntesencantacàtte a-étte sta numenà **Didima Pancaldi**. 'Nghjé lu stésse anne a-étte sta chiammà **Virgilia Miliardo**.

'Nghjé lu mileénusséntesencantassinche a-étte venì **Carmela Troiano**. Da la delibbere nùmere catte de lu decevìtte de Màrese mileénusséntesettantacàtte a-étte sta appruuà la lequedazziunne de lò sòlde de la **Troiano** pe lu servìje prestà da lu mileénusséntesessantatràje a lu mileénusséntesessantavìtte.

Le vammàne i dependevànte da lu cumùne dò un stepèndje fisse, però, 'nghjé lu mumènte che ó nescìve cache 'nfanne, le fénne che i-avevànte accettà i pajevànte a sòlde. Da le testimonianze sentì, 'nghjé lu mileénusséntecarantavìtte 'na fénne i-atte pajà sèttemìla lire pe la nàscete de sun fiàue. Secónde cache ate testimonianze, a la vammàne gli-é pa sta denà manche un sòlde. La delibbere nùmmere vitte de lu mileénusséntesessantasette i nòmene vammàne **Maria Marcella Turillo**. Dò la delibbere nùmmere nùue de lu mileénusséntesettànte i vinte numenà vammàne **Chiara Circiello**. La delibbere nùmmere sessantavìtte de lu mileénusséntesettantadò i nòmene **Anna Maria Bernardini**.

La delibbere nùmmere vintassette de lu mileénusséntesettantatràje i nòmene 'n'ata vàje **Carmela Troiano** vammàne de Faìte é Castellìcce V.M.

La delibbere nùmmere tréntannùue de lu mileénusséntesettantacàtte i nòmene **Vincenzella Di Brina**.

Da lòs anne settànte le fénne i sunte allà a accettà lòs 'nfanne a Fògge própète pe lu cunte che le vammàne che i venevànte numenà i-arumagnevànte pa 'nghjé u pajè 'na muórre de ténne é spisse lu pòste gli-éve vaccàne. Se cache fénne i-ulìve accettà 'ncase i chiammàve la vammàne **Troiano** che, avóje se i stave 'npenziunne, i-allàve lò stésse a prestà servìje. Ó resùlte che lu vintascìje de Màrese de lu mileénusséntesettantascìje a-étte nescì 'ncase lu derrìje 'nfanne de nunne Matrella Antonio própète dò la **Troiano**. Sétte gli-étte mòre a Decèmbre de lu stésse anne. Se aggiuènne u derrìje cache delibbere de lu cumùne de Faìte che i riguardùnte le assunziunne de le vammàne.

LU BATTÉSEME

Lu Battésème a-étte un sacrammène màje da Debbenàje pe luuà lu peccjà che vunne i tinte decchirre i néje. Lu Battésème i vinte féje dò éja naturàle che a-étte lu sìmbele de la purefecazziùnne de l'àrme. I vinte denà avóje a lòs enfànne appéne nescì se i stunte pe murìje da un crestiànne qualsièse. Spisse i vinte denà 'nghjé la ghise da lu prèute dò lu cunsense de lò genettàue é devanne a un cumpàre é a 'na cummàre. Lò cumpàre de Battésème a Faìte spisse ó sunte selló che i-ante féje da testemmuàjene a lu spusalizje, ma ó putùnte étre avóje ate crestiànne. La cummàre, appéne savì che a-éve nescì l'enfànne, i mannàve 'na césta róse é denghiénne i mettìve lu curredine che i-avìve preparà; spisse i fescìve tràje ó catte piézze pe càche tipe de dra. I mettìve avóje lu zùcchere, lòs ìje, lò tagliulìne è la gelìnne pe fa lu bròde, la vèste de lu Battésème é lu sacchettièlle biànghe che i venìve màje 'nghiòcche a la fésce. Lu vestìte de Battésème gli-éve féje de ròbba biànghe cumme sèlle ausà pe lu vestìte da zite, ó gli-éve de sàja biànghe é gli-éve arreccjà a la manière che i fisse large. Pe lò quattrà a-éve 'na vèsta sèmplice biànghe sènze arrecciattàure. Lu giuóre de lu Battésème la cummàre cumme riàle i denàve lu "gruppe de lu trése" andó a-gn-evante trése piézze d'uóre ó d'argénne còntre lu maluócchje: lu sgubbà, le còrne, lu curnecièlle, la meràglje dò lu trése, lu fére de ciuà, l'anéje, la janàre ecc... ó i rialàve sule lu curnecièlle se a-éve quattrà ó lò urchìne se a-éve figlje. L'enfànne i venìve battejà sùbbete dappóje cache giuóre da la nàsscete, pettócche se descìve che se lebbèràve 'n'àrme du priattórje. Sun pàje i-allàve ci lu prèute a prénne accòrde pe lu Battésème. Secònde 'na testemuniànze, 'nvéce, 'nghjé lòs anne tréntasscìje/carànte ó allàve la cummàre da lu prèute é, a selló ténne, i pajàve duse sòlde. Lu mattìnne lò cumpàre i-allevànte a ciallàue de l'enfànne che i venìve vestì dò la vèste de lu Battésème, che gli-éve biànghe pe lò quattrà é ròse pe le figlie; ménne la cùffje gli-éve tuttuàje biànghe. L'enfànne i venìve purtà a la ghise da la cummàre ó da 'na fegliétte, 'n'ata figlje i purtàve 'na giàrle dò l'éje, la sa 'nghjé un pùue de carde, 'na fèlle de panne, la ciannàjele é la tuuàglje. 'Nzènne ó allàve sun pàje, la vammàne, che spisse i venìve 'metà, é cacun'ate parénne. Arrevà a la ghise se allàve deccànne a lu Battestère che se truuvàve dèrrije la pòrete, u cartì mancìnne. Appéne ó arrevàve lu prèute se saglìve deffuóre da la ghise è se descìve lu Créde. Lu prèute i-appujàve le stóle 'nghiòcche l'enfànne che i stave 'mbrasse a la cummàre é se returnàve a la ghise ménne se descìve ancóre lu Créde. Se arrevàve a lu Battestère é la cummàre i tenìve l'enfànne trippe u siére accusì che l'éje che lu prèute i menàve 'ntéte i cesìve 'nghjé la Fònte Battésèmàle. Dappóje lu prèute i mettìve 'mbucce a l'enfànne la sa, che ó venìve a dirre la sapiénze é u dèrrije dò lu uàjele Sante i fescìve la cruàje dèrrije le saurégglje, u frùnne é dessó lu cóue. Appéne cunghjì, lu prèute se pulezzàve le manne dò la fèlle de panne. La ciannàjele i venìve denà a la cummàre ménne se descevànte ate préjere. A lu prèute se fescìve 'n'ófférte a sòlde, chi i putìve pa i denàve cache ciuóse che i-avìve 'ncase. A lu Battésème, 'nghjé la ghise, la mare de l'enfànne i pregnìve pa pare pettócche i stave pa ancóre bunne é avóje pettócche gli-éve pa ancóre retenì pure. Spisse i-arumagnìve a preparà lu prànze dò l'ajùte de cache fameliàre. Chi i putìve pa cucenà i chiammàve la cuóche é la pajàve. A-gn-ave avóje chi i preparàve pa rénne pettócche i tenìve pa la pussebelettà. Decchirre se saglìve da la ghise se allàve a mengìje, a ciallàue de l'enfànne, lò maccarùnne dò lu ravù, l'arrùste dò la céja d'àjene, lu spezzatièlle, lu presùtte a fèlle é ate ciuóse. Dappóje de lu Battésème, la mare i-ava denà dèrrije la viànne a la cummare. 'Nghjé la viànne se mettìve lu casecavàlle ó lu case, la sausìcchje, un piézze de presùtte, lò peccelattièlle é cache ata ciuóse "a secònde de cumme l'avìve resevì". A Faìte, decchirre se fa da cumpàre a un Battésème, se disce che se fa lu S.Giuuànne pettócche a-étte sta lu premmìje che i-atte abbijà a battìje.

Nascita e Battesimo

L'enfànnne 'nghiòcche lu pijà

Il bambino sul pannolino

L'enfàgne d'ò lu pijà accaraugljà

Il bambino con il pannolino avvolto

L'enfàgne d'ò lu zucculìchje

Il bambino con il quadrato piccolo

**L'enfànze d'ò lu zuócchele
'mbuttì da accarauglije**

**Il bambino con il quadrato
grande da avvolgere**

**A l'enfànze ó vinte màje la
zòcchele**

**Al bambino viene messo un
pezzo di stoffa rettangolare
bianca**

La zòcchele i vinte accaraugljà é dappóje pìajà

Il rettangolo viene avvolto e dopo piegato

Se abbiétte a métte la fésce

Si comincia a mettere la fascia

**Se cùnghje de 'nfescìje é se
astàcce dò lu làzze**

**Si finisce di fasciare e si attacca
con un legaccio**

Dappóje cunghjì se fate la cruàje

Dopo finito si fa il segno di croce

Se mette lu sacchettielle

Si mette il coprifascia

**Se astàcce lu sacchettièlle
derrìje**

Si lega il coprifascia dietro

**Se mette la cuppelécchje é la
cùffje**

Si mette il cappellino e la cuffia

L'enfàgne cunghjì de vestìje

Il bambino finito di vestire

'Na mare che i 'nfàjesce l'enfànze

Una madre che fascia il bambino

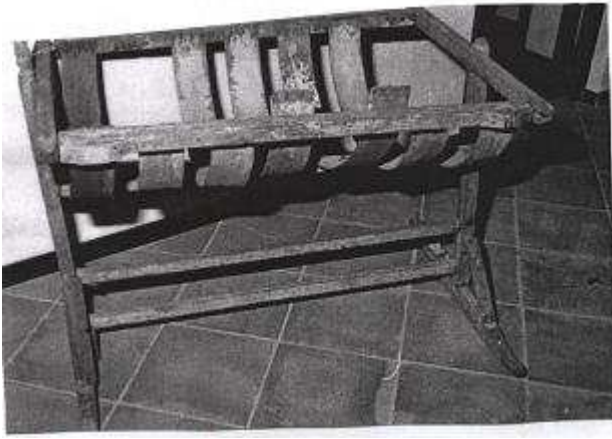
'N'enfànnè 'nfescjà 'mbràsse a sa seràue

Un bambino fasciato in braccio a sua sorella

L'enfànnè 'nghjé a la carròzze du milenusséntecarantascìje

Il bambino nella carrozzella del millenovecentoquarantasei

La cunnele

La culla

La carròzze de bóue

Il girello di legno

Lòs enfànnne de 'na vaje
I bambini di un tempo

La vèste de battésème

La veste di battesimo

La cummàre é l'òs ate i vante a la ghise d'ò l'enfànn

La comare e gli altri vanno in chiesa con il bambino

Lu prèute i battiàje l'enfànje che gli-éste 'mbrasse a la cummàre

Il sacerdote battezza il bambino che sta in braccio alla comare

Dappóje lu battésime se allàve a mengìje a ciallàue de l'enfànnne

Dopo il battesimo si andava a pranzo a casa del bambino